

CORCES, -ÇO, -ÇA

(Ain), *Corsant* (Ain, *Corzans* 1294), *Cursan* (Girona) i *Coursan* (Aude, *Corcianum* 1180). El darrer NL també apareix escrit *Corcianum* 933, *Cortiano* 1193 (Sabarthès, *Dict. Topogr. de l'Aude*, s. v.). A més, *Corsac* (Cantal) (*Dict. Topogr. du Cantal*, s. v.). A Itàlia hi ha tosc. *Corzano* i *Curzano* (Pieri, *Top. Arno*, 140); i no n'hi ha cap de *QUARTIUS* en Skok etc.

En conclusió és clar que cal partir de *CURTIĀNU* (de *CURTIS* > *Corçà*), tal com va assenyalar Meyer-Lübke. Ph. R.

¹ Aebischer (*Études top. cat.*, 84) no cita cap menció antiga d'aquest NL. Notem que en el cens de 1359 sovinteja la lectura inexacta de *c* com *t*; és clar, doncs, que en totes tres mencions medievals hem d'entendre ç: *Corçano*, *Corçà*.

CORCES, -ÇO, -ÇA

Riu de les Corces, en el terme de Morella (Ports), documentat en el *Capbreu de Morella* a. 1443.

PARÒNIMS. *Encorces*, partida del terme de Vilamur (Pallars Sobirà), documentada l'any 1176 en el *Cartulari de Tavèrnoles*, 165 (16), amb l'aglutinació de *En-* pròpia dels NLL del nostre Pirineu central.

La Corsa, partida del terme de Barxeta (C. de Xàtiva) (xxxI, 157.14).

El Corço, partida del terme de Vistabella del Maestrat (Alcalatén) (xxix, 79.12).

ETIM. Del mossàrab *kúrs* 'cabirol' = cast. *corzo* 'mena de cèrvid sense cua' que apareix documentat en el Glossari de Leiden (S. xi), en *RMA* i en *PALc* i *DECH* II, 218b54-219a10, derivat del llatí vulgar **CURTIARE* 'escurçar, escapar'. J. F. C.

CORCÓ

Poble de la comarca d'Osona, modernament més conegut com *L'ESQUIROL*, sèu de la parròquia de Sta. Maria de Corcó.

NOM POP.: *L'Esquirol* (*l'askiról*), 1920, a St. Hilari i Susqueda, *L'Esquirol* i com a menys usats *Santa Maria de Corcó* o *kurkó*, a Vic, 1920, Casac. *L'askiról* a Roda i al poble mateix, *JCor.*, 1925 i més tard; 1934, a un home del mateix poble vaig oír, en conversa espontània, que anava «a *kurkó*»; interrogat, m'explicà que encara es diu així, si bé alguns insisteixen en «Santa Maria», però és més corrent *L'Esquirol*, i és el que diuen tota la gent de fora. Cuità a explicar-me que *Corcó* ja ve de lluny, perquè era *cor-cor* (no recordo com empatollava aquesta «etimologia»), i que el nom *L'Esquirol* venia d'un exemplar de l'animalet que tenien en un hostal del poble. A penes convé dir que totes dues, i altres que reportaré, són suposicions fantàstiques, fruit de certa antipatia local o diocesana contra el nom que l'ús ha imposat: sobre si convindria o no consagrar-lo oficialment i deixar *Corcó* per a la història i *Santa Maria*, en el seu alt lloc, no tinc veu avui, ni vot útil.

MENC. ANT. del nom pop. Que el nom *L'Esqui-*

rol ja era el més corrent quan els terços i forces castellanques començaren a esplaiair-se per Catalunya a fi dels Ss. xvi i principis del xvii, ho veiem perquè un cap d'aqueixes forces l'usà en fer història de la repressió contra Nyerros o Cadells; si bé deformant-lo, amb llur habitual menyspreu per a la llengua del país, «en un pueblo que se dize *Esquilon*», a. 1616 (narracions reportades per Serra Vilaró, *AORBB* v, 217). I que no tenia caràcter pejoratiu ni regust de menyspreu foraster, n'és prova eloqüent el fet que sigui el nom usat pel més gran i amorós exalçador de les coses vigitanes. *L'Esquirol* escrivia Mn. Cinto Verdaguer (10-vii-1876, en el vol. I del seu *Epistolari* publ. per Casac.) que en els posteriors ha quedat en mans menys amigues del poeta que de la corrua dels seus detractors.

L'explicació etimològica d'aquest nom ha estat donada documentadament, i sospesant el pro i el contra, en el *DECat* III, 704b660 ss., en relació amb l'origen d'*esquirol* 'trenca-vagues' i altres accs. més o menys satíriques o iròniques d'aquest mot ('persona sense caràcter, insolidària', 'corre-d'ací-d'allà') (*DECat* II, 704 a55-705b45).¹ És clar que comentaris malèvols, de campanar, han mantingut una resistència local contra l'ús d'aquest NL, no sense alguna cooperació dels cercles diocesans, que naturalment preferien la denominació hagionímica.

MENCIONS ANT. de Corcó. 1149, segons comunicació del Dr. Eduard Junyent, la primera data és «parrochia S. Marie de *Corcone*» d'aquest any. S. XII: «(parr.) de *Corco*» doc. I, de *Corcho* doc. III (Pladevall, llistes par. vigitanes, n.º 26).² 1250 i 1259: «parrochia Scte. Marie de *Corco*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 385 i 411, i en aquell, cit. junt amb *Vila-setrú*).³ 1261: com a nom d'un baró Olibam de *Corco*, doc. vigatà de 1261 (CCandi, ib. II, 425). 1332: Ste. Marie de *Corco*. 1333: ecclesia de *Corcono* (Junyent, *Misc. Griera* I, 381, 385).

No ha mancat mullader local esplaiat sobre l'etimologia, inspirant-se en el desig de trobar un origen remot i venerable al nom *Corcó*, que permetés enterar el nom viu (que creuen malèvol): hi ha interpretacions de *Corcó* susceptibles d'usar-se en dany del preu de venda de les collites. Són inevitables aquestes sospites davant el que diuen els Srs. Torrent Garriga (*Hist. de Manlleu*) i J. M. Plans i Rosés (en una atenta carta que rebo després de 1980). Basant-se en el nom de *Vila-setru*,³ sufr. de Manlleu (situada uns pocs k. al SO. de *L'Esquirol*), que no distingeixen històricament, diu l'un i insinua l'altre, que aquests noms són derivats pels romans del nom de la dea *Ceres* [!], passant per un intermedi **SEGETRUDIUM*. No es pot esperar que els aficionats sàpiguen ni respectin la ciència lingüística (ai las, pobra universitat nostra!) que els hauria mostrat la impossibilitat morfològica d'aquesta derivació, i l'aberració fonètica de l'equació *SE/Co*.

Però es tractava de demostrar l'existència d'un magnífic «dipòsit de grans» ja en època romana sota l'ègida de la deessa! I de provar que amb el nom de